

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrť leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. julija 1891.

Iz Ljubljane dne 3. julija.

Za časa adresne debate v odseku bile so vse stranke poslanske zbornice edine v tem, da je politični položaj nejasen, nadejalo se je, da bode adresna debata pokazala, kje bo večina. In ker te ni bilo, mislilo se je od več strani, da bodo razprave v državnem proračunu politični položaj razjasnile in večino ustvarile, ali te nade se bodo težko uresničile, ker se vse bolj tako suče, da se sme soditi, da se ne bode položaj uže zdaj bistveno spremenil in bode ostal nejasen vsaj do prihodnje jeseni ali zime, ko se bode zopet sešel državni zbor. Da je položaj od začetka zasedanja nejasen, zato se navajajo med drugimi ti le vzroki: izid volitev, propad Staročehov in zmaga Mladočehov, dalje odstop finančnega ministra Dunajevskega, približevanje levice k vladi. Nejasnost političnega položaja se najbolj kaže pri govornikih o proračunu. Prej so se ločevali navadno po svojih sedežih na levi ali desni strani predsednikov, zdaj je vse drugače, le Poljaki in levičarji se popolnoma ujemajo z vlado in ne govore proti.

Ministerski predsednik po našem mnenji ni zatajil svojih dosedanjih načel, izrekel se je le za nekako premirje, da se ustreže željam prebivalstva, katero želi miru in rešitve nujnih socialnih in gospodarskih vprašanj. On je bil, odkar je l. 1879. zopet vladno krmilo v roke dobil, vedno za to, da bi se stranke zjedini v skupno delovanje, ali levičarji mu doslej niso pritrdili, ker so bili še do zadnjih let mnenja, da se ne more vzdržati taka vlada, v kateri nimajo njih načela prevage. S tem seveda so tudi Taaffe-ja silili okleniti se prejšnje večine. Ali uže za časa obravnav o češko-nemški spravi videlo se je, da so levičarji sprevideli, da z opozicijo ne morejo Taaffe-a, kateri ima zaupanje na Najvišjem mestu, strmoglaviti, in tedaj so svojo taktiko premenili. Da je to previdno bilo, prepričali so se, ko je izstopil iz ministerstva finančni minister, katerega so kolovodje levičarski najbolj črtili, in vravnali so svoje delovanje tako, da se lahko nadejajo priti zopet na krmilo, ker se, ne zatajivši svojih načel za vladni program lahko

izreko. Voditelji levice, kateri so še pred dvema letoma Taaffejevo vlado med najslabeje, katere je Avstrija doživela, šteli, so zdaj družega mnenja, jo podpirajo in so torej njeni prijatelji. Ker Taaffeja tudi Poljaki in konservativci podpirajo, trdi se res vsaj za zdaj lahko, da je on veliko dosegel; ali da bi se mu posrečilo doseči, da bi ga vse stranke tudi dalje podpirale, to pa ni verjetno, akoravno jim nihče ne more odrekati, da bi ne delovale zmerno, razumno in politično razsodno. Da bi pa to moglo dolgo trajati, ni verjetno, ker od konservativne stranke ni moči zahtevati, da bi se odpovedala svojim narodnim in verskim težnjam, ker hočejo levičarji služiti vladi le, ako se ne dotika dosedanjih njih pridobitev, in ker jo tudi Poljaki hote podpirati le tedaj, ako se na njih želje ozira. Iz katerih strani se bode večina naredila, če se ne uresničijo želje levičarjev, da bi se zjedini s Poljaki, to je zdaj še težko preudariti. Le to je gotovo, da levičarji in konservativci ne bodo stopili v tesnejšo zvezo, ker bi drugače morali svoja načela zatajiti, kar pa pri takih strankah ni mogoče.

In to naše mnenje potrjujejo popolnoma dogodki zadnjih dni. Pred nekoliko dnevi se je mnogo govorilo o nekem razporu v poljskem klubu zaradi govora Jaworskega, ki je posebno na konservativce napravil slab vtis. Ali poljski listi so odločno trdili, da je v poljskem klubu najlepša edinost, in trditi so jim pomagali tudi nemško-liberalni listi. Če je pa res tako bilo, čemu bi dvomilo glasilo nemško-liberalne stranke, da je grof Pininski v resnici govoril v imenu tega kluba, v katerem vlada tako vzgledna sloga.

Grof Pininski je namreč poudarjal te dni v svojem govoru, da so on in njegovi somišljeniki za nramno-versko vzgojo ter za mir med cerkvijo in državo. Po njegovem mnenji ni sicer zdaj ravno ugoden čas za premembe v šolskem zakonu, da pa mora vlada gledati, da ustreza administrativnim potom željam cerkve v tem oziru. Grof Pininski, ki je govoril v imenu poljskega kluba — vsaj tako je trdil sam — rekel je tudi,

da je treba k večini pritegniti tudi zmerne elemente prejšnje večine.

Ta govor grofa Pininskega je pa napravil najneugodnejši vtis na levico. Zvijajo se njena glasila na desno in levo in skušajo na vse načine dokazati, da Pininski ni govoril v imenu poljskega kluba, da se ni mogoče levici družiti s konservativci, ker sta si te dve stranki popolnoma nasprotni. Iz vsega tega je razvidno, da se še danes ne more in ne sme trditi, da bi bila zveza Nemcev s Poljaki uže gotova stvar, marveč da je položaj danes ravno tako nejasen, da je državni zbor ravno tako brez večine, kakor je bil pred posvetovanjem o proračunu. Zato je pa previdnost pri posameznih strankah danes bolj potrebna, nego je bila kedaj.

Državni zbor.

V seji poslanske zbornice dne 24. jnnija je odgovoril ministerski predsednik na interpelacijo poslanca Fürnkranza in tovarišev zaradi ponarejanja vina. Tvrdka Karol Filip Pollak v Pragi je namreč naznanila občinstvu, da izdeluje neki vinski izvleček ali ekstrakt. Poslanec Fürnkranz in tovariši so zaradi tega interpe-lovali vlado, ali misli dati natančno preiskati omenjeni ekstrakt ter če misli ob enem popolniti nedostatni zakon glede ponarejanja vina z dne 21. junija 1880. Ministerski predsednik je odgovoril, da so pristojna oblastva preiskala Pollakov ekstrakt, še predno je bila stavljena interpelacija. Glede zakona z dne 21. junija 1880. l. pa je rekel, da se bode popolnil s postavnimi določili, ki se bodo predložila državnemu zboru glede prometa z živili.

Za tem se je posvetovala zbornica nadalje o posameznih naslovih državnega proračuna. Na vrsti je bil dispozicijski zalog. Kot glavni govornik proti dovolitvi tega zaloga je govoril dr. Fuss. Dejal je, da se njegova stranka ujema s prestolnim govorom ter da odobrava tudi sedanje stališče vladno. Uradniško ministerstvo je po njegovem mnenji edino mogoče v Avstriji. Strankarsko ministerstvo nima v Avstriji obstanka, dokler se definitivno ne uredi razmerje Galicije do države. On in njegova stranka bodo glasovali proti dovolitvi volitvi dispozicijskega zaloga. To glasovanje naj se sicer ne smatra za nezaupnico vladi, ki je zadnji čas krenila na drugo, stranki prijaznejšo pot, ali glasovali bodo proti, ker nimajo niti povoda, popolnoma zaupati sedanjí vladi.

Za njim je govoril kot glavni govornik za dovolitev dispozicijskega zaloga grof Fran Coronini. Temu jako zmernemu in simpatičnemu govorniku so pritrjevali zdaj levičarji, zdaj desničarji. Z intencijami prestolnega govora se popolnoma ujema njegova stranka. Takega programa, kakeršnega obsega letošnji prestolni govor, želela si je njegova stranka uže od nekdej. Izreka srčno veselje, da se bode delovanja poprijela na

podlogi tega programa tudi levica, katero kot ustvariteljico ustave in člana 19. osnovnih državnih zakonov pozdravlja s prav leskavimi besedami, kar je levičarjem tako dobro delo, kot bi jih mazal. Ne čudi se pa, da se druge stranke, ki so bile dozdej v večini, ne ogrevajo posebno za tak politično negativni program. On pravi, da bi se te stranke gotovo z radostjo poprijele programa, katerega jim sedaj ponuja vlada, ko bi bila vlada v prejšnjih letih dala posameznim narodnostim tiste pravice, katere so jim zagotovljene v osnovnih državnih zakonih in posebno z 19. članom. Po nekaterih krajih imajo visoke šole z nemškim učnim jezikom, drugod se niso dovolile niti paralelke po nižih razredih srednjih šol z deželnim nenemškim učnim jezikom. Gledati treba, meni govornik, da se ukrene vse potrebno, kar zahteva edinost države, da se prezirajo zahteve, ki bi utegnile škodovati državni skupnosti, ali narodnost in verski čut sta reči jako delikatni, in ž njima treba ravnati jako rahlo. Govornik se je prikupil s tem desnici, ali da bi levica ne bila preveč nejevoljna, posegne brzo po antisemitih, ki so po njegovem mnenji, na primer Schneider, preveč napadali židovski kapital in nemško-liberalno časopisje, imenovavši je židovsko časopisje. Govornik pravi dalje, da vlada premalo troši zaboljšanje javnega blagostanja. Vse gre na občine in dežele, in šele zadnja je vlada. Ker pa večkrat niso v stanu niti občine niti dežele podpirati podjetij, ki bi pospeševala občno blaginjo, ostanejo neizvršena, ker jih ni vlada iz svoje inicijative hotela podpirati. Glede Goriške, toži govornik, da je vlada jako malo storila, da bi se odpravila huda šiba pelagra, ki je nasledek glada. Tudi za prometne zveze na Goriškem se malo briga vlada, kar dokazuje to, da ni še do zdaj zgradila tako potrebne Predilske železnice.

Za Coroninijem je povedal še poročevalec Meznik nekoliko besed ter priporočal nasvet odsekove večine, da se dovoli vladi dispozicijski zalog. To se je tudi zgodilo z veliko večino glasov, ker so proti nasvetu glasovali le Mladočehi, nemški nacijonalci, pa nekateri antisemiti.

Pri naslovu „splošne stvari“ se je prvi oglasil dr. Vašaty, ki je pa preveč govoril o vnanji politiki državni. Govoril je proti zvezi z Nemčijo ter priporočal kot zvestejšo zaveznico naše države Rusijo. Za njim je prišel na vrsto dr. Lueger, ki se je pritoževal, da ni pravega razmerja med stroški, ki spadajo na našo polovico ter na polovico onkraj Litave. Po njegovem mnenji je naša vlada nasproti Ogrom v marsičem prepopustljiva. On meni, da Ogri motijo v narodno-gospodarskem pogledu mir med našo državo ter Rumunijo in Srbijo. Ogri žele zlate valute, a ona bi bila samo njim v korist, nam pa na kvar. Tudi v nemško-avstroogrski trgovinski pogodbi se bode znižala carina na žito, ki se izvažajo iz Avstrije na Nemško, najbrže na kvar tostranske avstrijske industrije. Najbrže bode carina na industrijske nemške izdelke, ki se bodo izvažali k nam iz Nemčije, nižja —